

23. February 2023

Raad Integratie

Discussieronde over Moederdag

Meerdere talen kunnen verstaan en spreken is vergelijkbaar met een "schat" die gepromoot moet worden. Dit was de consensus van de deelnemers aan een discussiegroep die op "Dag van de Moedertaal" bijeenkwam in de Textielfabriek van Bocholt. Deze dag is door de UNESCO uitgeroepen om "de taalkundige en culturele verscheidenheid en meertaligheid te bevorderen". Meer dan 80 gasten gingen in op de uitnodiging van burgemeester Thomas Kerkhoff en Juan Lopez Casanava, voorzitter van de Integratieraad van Bocholt.

De werkgroep "Aankomen en verblijven" had het idee van een dergelijk evenement ontwikkeld, vooral om het belang van onderwijs in de taal van herkomst (HSU) voor de ontwikkeling van kinderen met een internationale familiegeschiedenis te benadrukken. "Naast alle scholen in Bocholt hebben we ook de kleuterscholen en de gemeente uitgenodigd om hen verder bewust te maken van het thema", aldus Bruno Wansing, integratieambtenaar van de stad Bocholt, die het evenement samen met de werkgroep en het Centrum voor Volwassenenonderwijs Bocholt-Rhede-Isselburg had georganiseerd.

Na een minuut stilte voor de slachtoffers van de aardbeving in Turkije en Syrië begon moderator Raimund Stroick de gesprekken - aanvankelijk in het Nederduits. "Kiek es an, usse Bürgermeister kun platt kürn", grapte Stroick richting burgemeester Kerkhoff. Die antwoordde: "Ik begrijp alles, maar ik ben een generatie te laat om het te spreken." Hij benadrukte in een verder gesprek dat de moedertaal van immens belang is en dat de Integratieraad, het Integratiebureau en de Werkgroep met dit evenement een gevoelige snaar hadden geraakt. "We zijn hier zo multicultureel, dat vind ik geweldig."

 Juan Lopez Casanava (Foto: Stad Bocholt)

Luie Duitsers?

Hij wil de Duitsers slechts tot op zekere hoogte als "lui" omschrijven. "We laten ons gewoon snel afschrikken", benadrukte Kerkhoff. Terwijl andere volkeren bij het leren van een vreemde taal "gewoon weg zouden praten", "zijn Duitsers bang en bezorgd om fouten te maken".

"Als collega's meerdere talen spreken, helpt ons dat natuurlijk in deze snel veranderende wereld", ging Kerkhoff verder en kondigde aan de taalvaardigheid in het stadsbestuur te willen bepalen. "Dat gaan we aanpakken met een project aan de Universiteit voor Politie en Openbaar Bestuur Münster, daarover heb ik voortdurend contact met de Integratieraad."

Naast Kerkhoff kregen vervolgens de andere panelleden Juan Lopez Casanova, Dr. Isabelle Mathe, Prof. Dr. Anja Wildemann en Teuta Dervishi de gelegenheid om in 60 seconden hun eigen visie op het thema moedertaal of meertaligheid te presenteren.

Terwijl Juan Lopez Casanova het potentieel van meertaligheid wil benutten en niet over tekorten wil praten, is meertaligheid voor dr. Isabelle Mathe een zaak van het hart: "Het kapitaal van talen brengt de samenleving vooruit. Taal is de basis voor communicatie en vreedzaam samenleven, ik wens communicatie, meertaligheid, uitwisseling." Thomas Kerkhoff sprak van een "geschenk van de tweede taal". Hij had dit zelf mogen ervaren bij vrienden wiens kinderen tweetalig opgroeiden. "Dit is een geschenk, we moeten deze schat promoten."

Prof. Dr. Anja Wildemann zou graag zien dat leerkrachten talen durven te gebruiken in de klas. "Zowel eentaligen als meertaligen hebben hier baat bij." Ook HSU-docente Teuta Dervishi, die Albanees doceert, bekommert zich om de moedertaal. "Ik leer de kinderen hun moedertaal, waarbij het gaat om waardering en verrijking."

Duits een voorwaarde voor integratie?

Juan Lopez Casanova is een Spaanse Duitser, getrouwd met een Italiaanse vrouw en gezegend met twee dochters die een Italiaans, Spaans en Duits paspoort hebben. Vaak wordt gezegd dat de Duitse taal een voorwaarde is voor een succesvolle integratie. "Dat is te kortzichtig", benadrukt Lopez Casanova. "Kinderen die hun taal van herkomst niet kunnen spreken, lezen en schrijven, leren ook niet goed Duits."

Het is belangrijk, zegt ze, om de eigen cultuur te kennen en te herkennen. "Als dat niet het geval is, ontstaan er ook problemen met de 'nieuwe' cultuur en kan er überhaupt geen begrip voor cultuurverschillen ontstaan." De moedertaal als geheel kan alleen in de klas geleerd worden. "Ik leer ook Duits in de klas", zegt Lopez Casanova. "Hier moeten we de juiste benadering van de ouders vinden en hen het belang van onderwijs in de taal van herkomst doen inzien." Het vragensysteem moet zeker worden herzien. "Het gaat er niet alleen om de vragenlijst online beschikbaar te stellen. Ik ben van mening dat de ouders rechtstreeks moeten worden aangesproken en dat we de verantwoordelijkheid niet mogen afschuiven op de leerkrachten."

Dr. Isabelle Mathe is ervan overtuigd dat taal voor meer burgers nabijheid kan zorgen. "Taal is als het bouwen van bruggen tussen culturen", zegt Isabelle Mathe. In deze context is taal krachtig en deze kracht is iets positiefs: "Dit geldt echter alleen als de waarden erachter ook positief zijn", benadrukt Mathe. Pure, non-verbale communicatie volstaat niet.

Stroick deed verslag van een ervaring in een buurland toen Duitse en Nederlandse kinderen zomaar door elkaar heen spraken in het Duits, Engels en Nederlands, waarna meteen de vraag volgde wat de kinderen toevertrouwd moest worden. "De kinderen vertrouwen is zo belangrijk, maar wel met structuur en begeleiding. Ik moet de taal niet alleen kunnen spreken, maar ook kunnen lezen en schrijven en dat is de aanjager", benadrukte Mathe. Taalonderwijs is de methode die laat zien wat ik heb bereikt. Het is belangrijk om de capaciteiten hier uit te breiden, zei hij.

"Bovendien is het belangrijk dat alle deelnemers zoveel mogelijk informatie krijgen, des te beter zal het resultaat zijn en uiteindelijk is het een rijkdom voor ons allemaal, voor de samenleving en voor de vrede", weet Mathe zeker. De lessen moedertaal bevorderen ook het probleemoplossend vermogen van de kinderen, zoals universiteitsprofessor Dr. Markus Hengstschläger de term bedacht, zei hij. "Dit creëert een breedte in het onderwijs die van groot belang is voor de samenleving als geheel," concludeert Mathe.

De diversiteit van de taal kan ook in reguliere lessen worden gebruikt - en dan gaat het niet alleen om de zogenaamde elitetalen Engels, Frans, maar om alle talen.

Prof. Dr. Anja Wildemann

Onoverkomelijke hindernissen afschaffen

Burgemeester Thomas Kerkhoff sprak over "de taal als zijn gereedschap. Juist wij juristen hechten veel waarde aan formuleringen, ik vind de variantie van de Duitse taal fantastisch." Hij zei dat de systematiek van zijn grote Latinum hem heeft geholpen bij het leren van andere talen. Hij heeft vooral respect voor mensen die vloeiend van de ene naar de andere taal kunnen overschakelen.

Ook lessen in de taal van herkomst zouden kinderen ervan moeten overtuigen een andere taal dan hun eigen taal te leren. Het aanbod van de HSU moet beter bekend worden gemaakt, aldus Kerkhoff. "Misschien kan de aanmeldingsprocedure worden vereenvoudigd door deze digitaal te maken. We moeten hier heel snel onoverkomelijke hindernissen wegnemen." Ook moet er opnieuw worden nagedacht over de toelating van docenten uit andere landen. "Moet het altijd het Duitse staatsexamen zijn of kunnen we de drempels verlagen om het aanbod van de HSU te kunnen uitbreiden?", vraagt Kerkhoff zich af.

Prof. Dr. Anja Wildemann doceert en onderzoekt aan de Technische Universiteit Rheinland-Pfalz in Kaiserslautern-Landau en houdt zich bezig met pedagogisch onderzoek in het basisonderwijs met de nadruk op taalonderwijs. "De diversiteit van de taal kan ook in de reguliere lessen worden gebruikt, en dan gaat het niet alleen om de zogenaamde elitetalen Engels, Frans, maar om alle talen", aldus Wildemann. Integratie moet niet eenzijdig gezien worden, zei hij, maar wederzijds. "Te vaak hebben veel mensen hun tekortbril op en wordt het positieve te weinig gezien," weet Wildemann. Zij pleit voor een verstandhouding tussen HSU, Duits en vreemdetalenonderwijs.

Ook de randvoorwaarden voor de HSU moeten worden verbeterd. Ze wil docenten stimuleren om meerdere talen in hun lessen te durven gebruiken. "We doen geen onderzoek om het onderzoek, maar om de resultaten door te geven aan toekomstige docenten in hun studie. Ook zou ze graag zien dat er meer geld in het onderwijs wordt gestoken, dat het geheel op een veel grotere leest wordt geschoeid en altijd gepaard gaat met wetenschappelijk onderzoek. De tweede en misschien wel belangrijkste wens is om iets te durven doen. "Er zijn veel goede ideeën en die moeten we steunen.

"We mogen veel van de kinderen verwachten", benadrukt Wildemann. Uit neurolingüïstisch onderzoek blijkt dat kinderen tot hun zesde jaar gemakkelijk talen leren of verwerven. "Daarna wordt het moeilijker. Daarom zou het belangrijk zijn om zo vroeg mogelijk met een tweede of derde taal te beginnen en het niveau te accepteren."

"Veel kinderen verloren"

Teuta Dervishi werkt bij de wortel. Zij is HSU-docent voor de Albanese taal. Voor haar is integratie wanneer je je eigen cultuur behoudt, de nieuwe cultuur leert en beide waardeert. Via HSU leren de kinderen naast gewoon spreken ook lezen en schrijven. "Dit is een schat die we veel meer moeten promoten," zegt Teuta Dervishi. Voor haar, zegt ze, is het vaak moeilijk om een evenwicht te bewaren in de klas wanneer ze les geeft aan gemengde groepen met een breed scala aan vaardigheden. "Ik probeer het altijd leuk te houden, ook al is het de middagklas."

Veel kinderen zijn verloren, zegt ze, omdat ze wel kunnen spreken maar niet lezen en schrijven, omdat de schoolse kennis simpelweg ontbreekt. Tegelijkertijd is de HSU in Duitsland een geweldig aanbod, zegt ze. "Die drie uur per week moet je gebruiken, in andere landen moet je er extra voor betalen." De taal thuis leren is niet genoeg. "Dan ontbreken de woordenschat, de grammatica en ook de sociale contacten", benadrukt Dervishi. "Eigenlijk is de HSU een zegen, het is alleen zo dat veel mensen zich er gewoon niet van bewust zijn." Ze zou graag hulp zien bij het plannen van lessen en dezelfde bijscholing voor HSU-docenten die docenten op scholen zouden krijgen.

De discussie die volgde was open, provocerend en ook emotioneel. Het ging met name over het waarderen van taal voor iemands identiteit, het gebruik van taalkundige hulpbronnen en het benaderen van het geheel als een kwestie voor de samenleving als geheel. Eentaligheid is een mythe en meertaligheid is het normale geval, of het nu gaat om dialecten zoals het "Bokeltse Platt" of andere regionale kenmerken van de taal.

Hier speelt niet alleen de oorsprong een rol. Een jonge vrouw in het publiek zei dat zij meertalig is omdat zij een aantal jaren in verschillende landen naar school is gegaan en dat zij deze meertaligheid waardeert in haar dagelijkse werk als arts. Maria Störzer vond dat in de hele organisatieprocedure van de HSU-registratie de feedback van het districtsbestuur, de onderwijsautoriteit, over de belangstelling voor de verschillende talen ontbrak: "Als ik de ouders niet kan vertellen hoeveel zich in de betreffende taal voor de HSU hebben ingeschreven, daalt de belangstelling, zijn de ouders gefrustreerd, de leraren ook."

Ook was er kritiek op het feit dat het cijfer voor HSU op de rapportkaart onder "Opmerkingen" staat en niet als apart cijfer. Bovendien zijn er veel nationaliteiten van herkomst op de scholen, en wordt HSU slechts voor enkele daarvan aangeboden. Jan-Bernd Lepping, hoofd van het Euregio-Gymnasium, eiste dat mensen met een internationale familiegeschiedenis zouden worden aangemoedigd om leraar te worden. Hij zei dat er slechts één leraar was met een dergelijke familiegeschiedenis.

Neem contact op met

Bruno Wansing

Integration/Soz.Leistungen und Wohnen

Soziales

[Stuur e-mail](#)

[+49 2871 21765-612](#)